

«ЖІНОЧИЙ ТЕКСТ» УКРАЇНСЬКОГО МОДЕРНІЗМУ В РЕЦЕПЦІЇ ВАСИЛЯ СІМОВИЧА

Коло літературних зацікавлень Василя Сімовича дуже розмаїте, й актуальні для його часу проблеми, над якими він замислювався, не втратили своєї ваги донині. Вивчаючи модерну українську літературу кінця XIX – початку XX ст., В. Сімович окремо висловив свої міркування про особливу природу «жіночого тексту» українського модернізму (насамперед творчості Лесі Українки та Ольги Кобилянської) та його рецепцію.

Ключові слова: «жіночий текст», рецепція творчості, реципієнт, естетика, мемуари, філологічний метод.

Студіюючи модерну українську літературу кінця XIX – початку XX ст., В. Сімович приділяв увагу не лише таким митцям слова, як М. Коцюбинський, О. Маковей, В. Стефаник, Марко Черемшина, Б. Лепкий, а й окремо висловив міркування про особливу природу «жіночого тексту» українського модернізму (насамперед творчості Лесі Українки та Ольги Кобилянської) та його рецепцію. Ці думки були актуальні не лише для його часу, вони не втратили ваги донині.

Зауважимо, що проблема сприймання літературного твору читачем чи слухачем, яка була предметом уваги літературознавців кінця XIX ст. (зокрема І. Франка – у трактаті «Із секретів поетичної творчості» й у статті «Леся Українка»), із новою силою загострилась у працях представників школи рецептивної естетики, яка набула широкого застосування та популярності в 70-х роках XX ст., зокрема в працях німецьких літературознавців Г. Р. Яусса та В. Ізера, для яких характерне зміщення уваги з проблем творчості та літературного твору на проблему його рецепції, або, інакше кажучи, із рівня психологічної, соціологічної чи антропологічної інтерпретації творчої біографії на рівень сприймаючої свідомості [7, с. 261]. Говорячи про відношення між читачем та літературою, Х. Яусс звернув увагу на їх естетичний та історичний характер, і, відповідно до цього, процес рецепції творів відбувається через посередництво між минулим і сучасним мистецтвом, між традиційними та актуальними інтерпретаціями.

На підставі цих міркувань ставимо собі завдання простежити за рецепцією «жіночого тексту» (Лесі Українки та Ольги Кобилянської)

у період нової соціокультурної традиції – модернізму – у літературно-критичній практиці Василя Сімовича. Зауважимо, що творчість згаданих письменниць припадає на кінець XIX – початок XX ст., які означені духом національного відродження, а період активної наукової діяльності В. Сімовича – на 20–30-ті роки XX ст., коли в Галичині панувала колонізаторська політика Польщі. Тому для В. Сімовича було важливо побачити й показати широкому загалу ті знакові моменти у творчості українських письменниць, які б формували національну свідомість галичан. Очевидно, рецепція творчості Лесі Українки та Ольги Кобилянської в літературно-критичних студіях В. Сімовича залежала від багатьох чинників: від його естетичних смаків, фактів особистого знайомства, від тієї соціокультурної ситуації, у якій перебував дослідник, від світоглядного досвіду і т. д.

У зв'язку з цими принципами нас цікавить проблема відчитування жіночого письма. Оскільки наприкінці XIX – на початку XX ст. в українському літературознавстві порушувалися проблеми феміністичної критики, які викликали зацікавлення та дискусії в науковців різних поколінь, молодий учений Василь Сімович, обираючи об'єктом своєї уваги творчість Лесі Українки та Ольги Кобилянської, намагається якомога глибше вникнути в зміст проблеми жіночої літературної традиції через її дослідження та вплив на читача.

Ще навчаючись у Чернівецькому університеті, В. Сімович особисто познайомився з Ольгою Кобилянською, хоча твори письменниці знав ще зі Станіславської гімназії. Будучи частим гостем у домі Кобилянських у Чернівцях, він познайомився з Лесею Українкою (1901), яка зацікавилася виданнями «Молодої України», що популяризувала твори українських письменників (про це дослідник згадує в мемуарах «Леся Українка на Буковині», написаних у серпні 1938 р., якраз до 35-ліття останніх відвідин Лесею Чернівців). З того часу молодий науковець стежив за кожним кроком згаданих письменниць на літературному видноколі, був одним із перших поціновувачів їхньої творчості.

Сімовичева оцінка творчості Лесі Українки виходила з Франкової концепції. Відомо, що І. Франко, дотримуючись традицій культурно-історичної школи в літературознавстві, спираючись на досвід німецького літературознавця В. Шерера, вважав за потрібне аналізувати літературний твір, ураховуючи статтю його автора: «Історик літератури слідить також становище жінок у літературі, тямуючи, що в часах

розцвіту літератури значення жінок підноситься, вони стаються провідницями, а часто й самі визначаються письменськими талантами; в часах упадку натомість упадає й значення жінок. Поезія жіноцька мусить бути поезією жіноцькою – приміром, поезія таких жінок, як Гросвіта, Гейерс, Готшеда. Недавно Шерер прямо розрізнув “мужські” і “жіноцькі” періоди в літературі і це не повинно було нікого так дуже дивувати. Адже ж ще у 1795 р. Вільгельм Гумбольдт в Шіллеровому часописі “Die Hören” писав “про полову різницю і вплив її на органічну природу” та “про форму мужеську і женську”, а Шіллер (в листі до Корнера, т. II, 132) назвав гарною і великою цю думку – провести поняття роду і плодженя, навіть через область людського духа і плодженя духового» [9, с. 13]. Аналіз природи Лесиних текстів дав можливість І. Франкові помітити могутній талант письменниці й *безпомилно* назвати її чи не єдиним мужчиною на всю Україну. В. Сімович же вважає Лесю Українку «одним з найбільших поетів після Шевченка» [1, с. 5]. Він зауважує, що її слова – це вогняна криця, а її поезія – міцна, сильна, що деколи «доходить до сили Шевченкового слова».

В. Сімович чи не перший побачив могутність поетичного слова Лесі Українки, яке випереджувало свій час, порушивши тим самим важливу літературознавчу проблему: сучасники не могли зрозуміти всієї величі її творів. Причину виникнення такого нерозуміння він убачає в тому, що ця поезія випереджала своїх сучасників на якихось п'ятдесят років, іншими словами, безапеляційно руйнувала звичайні обрії літературного сподівання. Тому потрібен певний час, щоб з'явилося таке читацьке середовище, яке б уважало цей твір «своїм».

Для В. Сімовича було важливим скоротити відстань між самими творами Лесі Українки та їх засвоєнням. Один зі способів – популяризація її творів. Високий авторитет В. Сімовича-редактора засвідчує те, що Леся Українка зацікавилася виданням журналу «Молода Україна» й дозволила Сімовичу видати в 1902 р. збірку «Відгуки». У справі редагування збірки авторка повністю поклалася на редактора. Оскільки в цей час правописні норми не були до кінця вироблені, то В. Сімович дотримувався норм тодішнього шкільного фонетичного правопису.

Дослідника вразив високий патріотизм Лесиних творів, адже, говорячи про давніх євреїв, єгиптян, греків, римлян, іспанців, вона описує «живцем» Україну, її народ, і скрізь червоною ниткою прохо-

дить думка, що для ворога залишається ненависть, яку породжує любов до свого, що бажання волі й свободи вбити не можна. Тому, популяризуючи твори письменниці, В. Сімович намагався заповнити таким чином «дефіцит» патріотизму в суспільстві.

Рецепція творчості письменника на основі його епістолярію – один з аспектів, що його культивує рецептивна критика, адже, як відомо, лист зосереджує увагу на творчих можливостях реципієнта, налаштовує на співпереживання, мобілізує досвід читача, активізує його сприймання.

Михайлина Коцюбинська зауважила, що листи Лесі Українки можна розглядати як лабораторію, де виношуються нові критично-публіцистичні концепції та гартуються нові формулювання. Саме тому В. Сімович підготував до друку й видав із передмовою та власними спогадами «Листування Лесі Українки з О. Маковеєм...». У передмові він зауважив, що це листування важливе не тільки з історично-літературного погляду, воно з'ясовує й деякі невідомі досі справи, докидає нові риси до характеристики Лесі Українки як письменниці, не кажучи вже про те, що й самі ці листи – твори неабиякої літературної вартості.

В. Сімович також помітив, що в листах Лесі Українки відбита й інтелектуальна атмосфера того часу: проблеми формування та функціонування літературної мови, відносин мови наддніпрянців і галичан, значення біографії для творчості письменника та для оцінки й розуміння його творів, літературної критики. Інколи, на думку критика, ці листи справляють враження маленьких наукових розвідок¹.

Зауважимо, що В. Сімович – передусім мовознавець, тому в передмові до «Листування...» він наголошує на важливій проблемі, яка хвилювала тодішніх українських письменників, – проблемі функціонування рідної мови в усіх сферах життя, адже українська мова в умовах польсько-російської колонізаторської політики існувала лише на побутовому рівні серед певних верств населення. І в тій складній геополітичній ситуації, у якій перебувала Україна наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст., думки Лесі Українки щодо розвитку та функціону-

¹ Загалом до епістолярного жанру В. Сімович як дослідник літератури ставився дуже серйозно, оскільки вважав, що саме листування письменника – це те чарівне люстерко, у якому відбивається вся правда про справжню натуру митця та якісь іншим способом із певних причин не соціалізовані деталі чи грані не тільки його приватного життя, а й творчості.

вання української мови В. Сімович виявив дуже слушними, адже вона виступала проти мовної суперечки між наддніпрянськими українцями й галичанами, вважаючи за непотрібне «ставити питання про перемогу того чи іншого діалекту», тому що українська мова мусить витворитися з усіх діалектів «без жодного насильства, сварки й колотнечі» [4, с. 9]. Крім цього, на її думку, важливу роль у формуванні літературної мови відіграють «великі літературні таланти, коли не тільки думки, а форми їх вислову, слова, фразеологія і т. д. переходять несвідомо в скарбницю літературної мови і стають загальною власністю» [4, с. 10].

В. Сімович як представник філологічної школи в літературознавстві наголошував на важливості біографічного моменту для пізнання творчості письменника. Тому він уважав за потрібне зупинитися на міркуваннях Лесі Українки про роль біографії у сприйманні художнього твору. Представники ж біографічного літературознавства (Ш. Сент-Бев, Г. Брандес) найбільше намагалися вивчати побут письменника, його звички, оточення, й іноді це переходило межі. Українська поетеса застерігала проти надмірного втручання в приватне життя автора, виступаючи за право кожного «боронити свою душу й серце, щоб не вривалися туди силоміць чужі люди, немов у свою хату, принаймні поки живе господар тієї хати» [4, с. 23].

На думку В. Сімовича, важливу роль у рецепції творчості Лесі Українки відіграє її псевдонім, котрий, як вважає дослідник, так тісно сплівся з її особою, що тепер мало хто знає справжнє ім'я і прізвище Лесі Українки. І цього не потрібно, бо коли Лариса Косач залишиться в усіх, хто її знав, «невеличкою схорованою жінкою з сумними очима і зболілим виразом обличчя, то Леся Українка стоїть перед нашими очима, як гордий лицар, що ціле своє життя воює за те, що для нього найдорожче, за рідну землю, за рідний народ» [1, с. 8].

Робота з редагування творів письменників-жінок не тільки приносила В. Сімовичу естетичне задоволення, а й давала українському читачеві щораз більше доброї літератури. Зауважимо, що, редагуючи той чи той твір, В. Сімович намагався «вигладити» мову тексту так, щоб для читача не залишилося ніяких незрозумілих місць. Особливої насолоди, як свідчать спогади, він зазнав від редакторської роботи над творами Ольги Кобилянської. Про це мемуарист розповів, зокрема, у невеликих згадках «Моє перше знайомство з творами О. Кобилянської» (1928) та «Будні і герої Ольги Кобилянської» (1942).

Будучи частим гостем у домі письменниці, В. Сімович мав прекрасну нагоду близько «знайомитись з кожним новим твором, що виходив з-під її пера, а “Земля”, то таки росла на моїх очах» [5, с. 262–263], – згадує дослідник. Він перший прочитав її в рукопису, зробив першу редакцію. Крім «Землі», зредагував «Василку», «Вовчиху» та переклав для «Загальної бібліотеки», видав «Природу», «Битву». Проте найбільшої естетичної насолоди В. Сімович зазнав від редагування «чудового “Valse melancholique”».

Варто зазначити, що у своїй літературно-критичній діяльності В. Сімович неодноразово звертався до методу мемуарних досліджень і вважав це виправданим, адже мемуари – одне з важливих джерел пізнання особистості письменника, а отже й рецепції його творчості. Вчені-літературознавці вважають, «що матеріалом, його достовірністю і відсутністю вигадки мемуари близькі до історичної прози, наукових біографій, документально-історичних нарисів» [2, с. 3]. Хоча між ними є суттєва різниця, адже у спогаді відтворюється тільки частина дійсності, яка була в полі зору мемуариста, на першому плані тут виступає сам мемуарист зі своїм поглядом на описувані події. Тому мемуари певною мірою суб'єктивні, за фактичною точністю вони завжди поступаються документам. Однак неповнота фактів і здебільшого одностороння інформація майже завжди компенсуються в мемуарах живим і безпосереднім враженням особистості їх автора, що слугує по-своєму важливим документом часу. Саме тому мемуарні свідчення В. Сімовича – одне з важливих джерел вивчення творів Ольги Кобилянської. Тут ми маємо можливість простежити за першими враженнями від прочитаного, побаченого, відчутого.

Як уже згадувалося вище, у багатьох працях І. Франка кінця XIX – початку XX ст. натрапляємо на думки, «які є осердям рецептивної естетики» [3, с. 16]. Дослідник наголошує, що «в артистичній творчості краса лежить не в матеріалі, що служить їй основою, не в моделях, а в тім, яке враження робить на нас даний твір, і якими способами артист зумів досягнути те враження» [8, с. 118]. Значно пізніше подібну думку висловив американський літературознавець С. Фіш, один із представників школи рецептивної критики, що виникла в США.

Отже, спогади В. Сімовича про прочитання в 1898 р. новели «Природа» свідчать про те, що він не тільки був ознайомлений із франковим концептом, а й активно його продовжував. «Естетичне

вдоволення» реципієнта (В. Сімовича) було таким, від якого було важко «отрястися» протягом усього життя. Все в ній тоді його захопило, і тому В. Сімович, ідучи за принципами філологічного методу, звертає увагу на суто філологічні підходи, за допомогою яких здійснюється естетичний вплив твору: фабула, описи природи, описи незвичайної героїні (дама, що волосся мала руде), стиль новели. Згадуючи «Valse melancholique», який зачепив до живого молодечу душу, В. Сімович порушує важливу для літературознавства того часу проблему синтезу мистецтв. Такий аналіз особливо актуальний для творчості і Лесі Українки, і Ольги Кобилянської. «Непереможне» враження на нього справило майстерне наслідування музики словами, тонкий аналіз душі піаністки, мистецька атмосфера дійових осіб новели, характери дівчат. Перечитуючи новелу кілька разів, В. Сімович навіть уявив собі, як мав би бути скомпонований на музику той чудовий «Valse melancholique».

Осердям же «великої й різнорідної літературної діяльності» [6, с. 212] О. Кобилянської В. Сімович слушно вважав художнє осягання вічно незбагненої жіночої душі. Уже перші її твори («Людина», «Царівна») – це, на думку вченого, «малюнки боротьби за визволення жінки» [6, с. 208]. На той час «це була річ у Наддністрянщині досить нова, в'язалася з новим радикальним рухом, що йому промощував шлях у життя Драгоманів...» [6, с. 214].

Та саме ця заглибленість ранньої Кобилянської в емансипантську тематику спричинила досить однобічне сприйняття не лише її прози, а й літературної місії загалом: «...В нас підходили до Кобилянської, довго думаючи, що саме в тій тонкій аналізі жіночої душі, тої душі, що в ній накипіло від зневаг і образ, які наносить на жінку-людину залежність від чоловіка, – що в ній і ціла сила Кобилянської як письменниці» [6, с. 214]. Мисткиня ж, переконаний учений, ставила перед собою набагато складніше завдання, аніж просто декларувати й утверджувати у свідомості сучасного їй жіноцтва гендерні цінності, каталізуючи таким чином поривання своїх посестер до психологічного, морального й соціального, так би мовити, самовизначення в наскрізь маскулінному світі: «...Хоч як воно важно для письменниці, щоб жінка була самостійна, щоб мала своє власне забезпечення в житті, як їй важно, щоб наші “Марусі, Катрусі, Ганнусі й Оксанки” зрозуміли свої завдання жінки, як їй важно, щоб усі бачили в жінці людину, то все-таки для неї важніша індивідуальність, особистість, а

тільки їй хочеться, щоб і жінка творила індивідуальність» [6, с. 214]. У розумінні літературознавця, саме цей змістовий (смісловий, ідейний, філософський) складник творчих намагань літераторки і є найсуттєвішим: своєю прозою Кобилянська, власне, те й робить, що активно, наполегливо і, на думку В. Сімовича, дуже ефективно «творить індивідуальність» – як особисту, так і своїх неординарних героїнь, а заодно (через посередництво власних творів) – і своїх адресатів-читачок. Оця свідомо чи інтуїтивна запрограмованість на «тонку аналізу жіночої душі» та «творення жіночої індивідуальності» дала відповідний креативний результат: «Жіночий світ Кобилянській ближчий, то й особистість жінки (пор. Софія Дорошенко, Ганнуса з “Valse melancholique”, Аглая Феліцітас – “За ситуаціями”, Наталка Верковичівна – “Царівна”) виходить у неї яснішою, всебічнішою, цікавішою, ніж індивідуальність чоловіка (пор. Нестор у повісті “Через кладку”）」 [6, с. 214]. На наш погляд, саме така особливість творчих одкровень Кобилянської природна, бо ж таки жінка писала про жінок, а хто ж більше й глибше відчуває та розуміє жінок, як не сама жінка. Кобилянській же, як нікому, можливо, у нашій літературі, вдавалося розкрити таємницю жіночого ества. Саме це, певно, й було надзавданням її літературної місії.

Отже, на межі ХІХ–ХХ ст. в українській літературі з появою жінок-письменниць зароджується «жіноча літературна традиція», що стає предметом досліджень багатьох літературознавців, яких цікавила проблема природи жіночого тексту, жіночого відчитування тексту, рецепція жіночої творчості.

Проблеми, що їх досліджує сьогодні феміністична критика, цікавили вже у 20–30-х роках ХХ ст. й Василя Сімовича, який намагався простежити їх на прикладі творчості Лесі Українки й Ольги Кобилянської та проаналізувати її, спираючись на принципи рецептивної естетики.

Отож, на підставі принципів рецептивної естетики в літературознавстві В. Сімович своєю літературно-критичною практикою довів, що у 20–30-х роках ХХ ст. твори Лесі Українки та Ольги Кобилянської, написані раніше, не були застиглою структурою, яка завжди й усіма сприймається однаково.

Джерела та література

1. Верниволя В. [Сімович В.] Леся Українка – великий український поет / Василь Верниволя // Ковальчук В. Інценізація вибраних творів Лесі Українки / В. Ковальчук. – Львів : Накл. Т-ва «Просвіта», 1938. – Ч. 7. – С. 5–10.

2. Гнатюк М. У колі друзів і приятелів / М. Гнатюк // Спогади про Івана Франка / упорядкув., вст. ст. і прим. М. І. Гнатюка ; худож. оформл. Б. Р. Пікулицького. – Львів : Каменяр, 1997. – С. 3–36.
3. Гром'як Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця ХІХ століття) : посіб. для студ. гуманіт. ф-тів вищ. навч. закл. / Роман Гром'як. – Тернопіль : Підручники і посібники, 1999. – 224 с.
4. Сімович В. Леся Українка на Буковині : спомини / В. Сімович // Листування Лесі Українки з Й. Маковеєм (із додатком листів Олени Пчілки та власних споминів про побут Лесі Українки в Чернівцях). – Львів : Накл. вид-ва кооп. «Хортиця», 1938. – С. 56–57.
5. Сімович В. Моє перше знайомство з творами О. Кобилянської / В. Сімович // Ольга Кобилянська: альманах у пам'ятку її сорокалітньої письменницької діяльності (1887–1927). – Чернівці, 1928. – С. 253–263.
6. Сімович В. Праці. У 2 т. Т. 2. Літературознавство. Культура / Василь Сімович ; упорядкув. Л. Ткач, О. Івасюк за участю Р. Пилипчука, Я. Погребенник ; передм. Ф. Погребенника. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2005. – 904 с.
7. Слово. Знак. Дискурс : антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття / за ред. М. Зубрицької. – Львів : Літопис, 1996. – 663 с.
8. Франко І. Із секретів поетичної творчості / І. Франко // Франко І. Твори. У 50 т. Т. 31. – К. : Наук. думка, 1981. – С. 45–119.
9. Франко І. План викладів історії літератури руської. Спеціальні курси. Мотиви / І. Франко // Франко І. Твори. У 50 т. Т. 41. – К. : Наук. думка, 1984. – 684 с.

References

1. Vernyvolia, Vasyl. [Simovych V.] 1938. “Lesia Ukrainka – velykyi ukrainskyi poet” [Lesya Ukrainka – the great Ukrainian poet]. In: *Instsenizatsiia vybranykh tvoriv Lesi Ukrainky*, edited by V. Kovalchuk. Lviv: Prosvita, 7: 5–10 (in Ukrainian).
2. Hnatiuk, M. 1997. “U koli druziv i pryiateliv” [In a circle of friends and friends]. In *Spohady pro Ivana Franka*, edited by M. Hnatiuk, 3–36. Lviv: Kameniar (in Ukrainian).
3. Hromiak, Roman. 1999. *Istoriia ukrainskoi literaturnoi krytyky (vid pochatkiv do kintsia XIX stolittia)* [History of Ukrainian literary criticism (from the beginning to the end of the nineteenth century)]. Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky (in Ukrainian).
4. Simovych, Vasyl. 1938. “Lesia Ukrainka na Bukovyni: spomyny” [Lesya Ukrainka in Bukovina, memories]. *Lystuvannia Lesi Ukrainky z I. Makoveiem (iz dodatkom lystiv Oleny Pchilky ta vlasnykh spomyniv pro pobut Lesi Ukrainky v Chernivtsiakh)*, 56–57. Lviv: Khortytsia (in Ukrainian).
5. Simovych, Vasyl. 1928. “Moie pershe znaiomstvo z tvoramy O. Kobylianskoi” [My first acquaintance with the works Kobylianska]. In *Olha Kobylianska: almanakh u pamiatku yii soroklitnoi pysmennytskoi diialnosti (1887–1927)*, edited by V. Simovych, 253–263. Chernivtsi (in Ukrainian).

6. Tkach, L. and Ivasiuk, O., at al., ed. 2005. *Simovych V. Zibrannia prats u dvokh tomakh* [Collection of works], 2. Chernivtsi: Knyhy – XXI (in Ukrainian).
7. Zubrytska, Mariia, ed. 1996. *Slovo. Znak. Dyskurs : antolohiia svitovoi literaturno-krytychnoi dumky XX stolittia* [Word. Sign. Discourse: an anthology of world literature and critical thought XX century] Lviv: Litopys (in Ukrainian).
8. Franko, Ivan. 1981. “Iz sekretiv poetychnoi tvorchosti” [Secrets of poetry]. In *Tvory u 50 tomakh*, edited by I. Franko, 31: 45–119. Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).
9. Franko, Ivan. 1984. “Plan vykladiv istorii literatury ruskoj. Spetsialni kursy. Motyvy” [Plan presentation Ruthenian literary history. Special courses. Grounds]. In *Tvory u 50 tomakh*, edited by I. Franko, 41. Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).

Шелюх Ольга. «Женский текст» украинского модернизма в рецепции Василия Симовича. Круг литературных интересов Василия Симовича очень разнообразен, и проблемы, над которыми он задумывался и которые были актуальны для его времени, не потеряли актуальности и сегодня. На рубеже XIX–XX вв. в украинской литературе с появлением женщин-писательниц возникает «женская литературная традиция», которая становится предметом исследований многих литературоведов, которых интересовала проблема природы женского текста, женского отчитывания текста, рецепция женского творчества. Поэтому, изучая современную украинскую литературу конца XIX – начала XX в., В. Симович уделял внимание не только таким художникам слова, как М. Коцюбинский, О. Маковей, В. Стефаник, Марко Черемшина и Б. Лепкий, но и отдельно изложил рассуждения об особой природе собственно «женского текста» украинского модернизма (прежде всего творчества Лесі Українки и Ольги Кобылянської) и его рецепцию. Исходя из принципов рецептивной эстетики в литературоведении, В. Симович своей литературно-критической практикой доказал, что в 20–30-х годах XX в. произведения Лесі Українки и Ольги Кобылянської, написанные ранее, не были застывшей структурой, которая всегда и всеми воспринимается одинаково.

Ключевые слова: «женский текст», рецепция творчества, реципиент, эстетика, мемуары, филологический метод.

Sheliukh Olha. “Women Text” Ukrainian Modernism in the Reception Vasyl Simovych. The range of literary interests Vasyl Simovych very diverse, and issues on which he thought were relevant for both his time and not lose weight today. At the turn of XIX–XX centuries in Ukrainian literature with the emergence of women writers, born “female literary tradition”, which is the subject of many studies in literature, which was interested in the problem of female nature of the text, women reading text, reception of female creativity. So studying modern Ukrainian literature late XIX – early XX century. V. Simovich attention is paid not only to artists such words as M. Kotsiubynskyi, O. Makovei, V. Stefanyk, Marko Cheremshyna and B. Lepkyi. Another important issue is the scientific reasoning of the special nature of

their own “feminine text” Ukrainian modernism (first Lesia Ukrainka and Olha Kobylianska) and its reception. Based on the principles of receptive aesthetics of literary criticism, Vasyl Simovych his literary and critical practice proved that the works of Lesia Ukrainka, Olha Kobylianska in 20–30 years XX century. Despite the fact that were written before were frozen structure which is always perceived by all equally.

Key words: “women text”, perception of the creative work, recipient, aesthetics, memoirs, philological method.

Стаття надійшла до редакції 07.10.2016 р.

УДК 821.161.2-1.09

Ірина Щукіна

ЛЕСЯ УКРАЇНКА ПРО МУЗИКАЛЬНІСТЬ ТВОРІВ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ: ГЕНЕЗА І СМИСЛОВЕ НАПОВНЕННЯ

У статті розглянуто характеристику музичних особливостей оповідань Ольги Кобилянської, викладену в статті Лесі Українки «Писателі-русини на Буковині». Наведено приклади перегуків у біографіях і творчості письменниць, особливу увагу приділено музичним паралелям. Закцентовано на факті паралельного створення новели О. Кобилянської «Valse melancolique» та нарису Лесі Українки «Голосні струни», у яких музика стала «канвою» літературного твору й засобом для втілення своєрідної форми автобіографічності – життєпису душі. За прикладами простежується генеза рідкісної ментальної та творчої співзвучності, що обумовила появу й певне смислове наповнення міркувань Лесі Українки. Подано, зокрема, тлумачення понять «симфонія» і «симфонічність» із погляду особливостей музичного жанру та їхнє потрактування в контексті статті Лесі Українки. Ідеться також про існування певного зв'язку між пориванням душі до надлюдського ідеалу, «*ins Vlau*», із музичною сферою.

Ключові слова: музика, симфонія, *ins Vlau*, гармонія, душа, «Писателі-русини на Буковині», «Valse melancolique», «Голосні струни».

Проза О. Кобилянської з її потужним тяжінням до суміжних видів мистецтва, зокрема музики, стала предметом уваги кількох поколінь дослідників. Ще наприкінці XIX ст. І. Франко та Леся Українка дали поштовх вивченню цього питання. Літературознавці останніх чотирьох десятиліть цікавилися музикальністю творів О. Кобилянської, розглядаючи їх у контексті літературного процесу кінця XIX –